

IV. WYKAZ DOKTORATÓW LITERATUROZNAWCZYCH W ROKU AKADEMICKIM 2007/2008

Marta SZYMOR, *“Theatrum mundi” poza sceną – poezja Franciszka Zabłockiego. Edycja krytyczna ze wstępem.*

Dysertacja poświęcona jest prezentacji poezji Franciszka Zabłockiego w szerszym kontekście kulturowym i społecznym. Podstawowym celem autorki było przygotowanie wzorowej, poprawnej tekstologicznie, krytycznej edycji wierszy lirycznych Franciszka Zabłockiego oraz wstępu do lektury, zawierającego treści analityczne. Rozprawa składa się z liczącego 15 rozdziałów wstępu o charakterze monograficznym, edycji 51 utworów XVIII-wiecznego autora, z dołączonymi zasadami opracowania edytorskiego (zasadami transkrypcji, wykazem znaków i skrótów), aparatem krytycznym, aneksem (w którym znalazły się utwory ogłoszone pod nazwiskiem Zabłockiego, a także utwory o Zabłockim i do niego kierowane), słownik i indeks mitologiczny oraz chronologiczny indeks utworów. Ponadto dołączono do pracy bibliografię oraz materiały fototypiczne.

The dissertation is concerned with the presentation of poetry by Franciszek Zabłocki in the broad culture and social context. The main aim of this work is to prepare an exemplary and correct critical edition of Zabłocki's lyric works as well as an introduction including the analytic contents. The work consists of an monographic introduction (in 15 chapters), an edition of 51 works of the eighteenth century poet, with the rules of editorial arrangement (the rules of transcription, a list of marks and abbreviations), a philological note, an appendix (containing the works under Zabłocki name as well as some compositions about him and aimed at him), a mythological dictionary and an index of other works. Furthermore, the bibliography and photo materials have been attached, too.

Agnieszka STAPKIEWICZ, *Ciało, kobiecość i śmiech w poezji Anny Świrszczyńskiej.*

Celem pracy jest analiza i interpretacja wierszy Anny Świrszczyńskiej, skupionych wokół trzech zagadnień uznanych za kluczowe w dojrzałej twórczości poetki: cielesności, kobiecości i śmiechu. Dysertacja omawia specyficzną konstrukcję podmiotu lirycznego, przyjmującego różne postawy autobiograficzne. Rozdział drugi wypełniają hermeneutyczne analizy kilku charakterystycznych ujęć ludzkiego ciała, traktowanego jako żywioł obcy i niepoznawalny, sytuujący się zwykle w opozycji do podmiotu mówiącego. Kolejny rozdział eksponuje specyfikę kobiecego doświadczenia ciała. Podkreślono tu nowatorskie ujęcie macierzyństwa i starości, korzystając m.in. z kategorii empatii, konceptu „pisanie ciałem” i ustaleń krytyki feministycznej. Czwarta część pracy – prócz analizy ironii i dystansu poetki – zawiera interpretację obraz uczłowieka śmiejącego się nad przepaścią jako metafory heroicznej postawy wobec śmierci. W zakończeniu dodano uwagi o roli absolutu w laickiej poezji Świrszczyńskiej. Praca zawiera bibliografię.

The aim of this work is to analyze and interpret Anna Świrszczyńska's poems centered around three themes that are considered fundamental for the poet's mature writings: body, femininity, and laughter. The thesis discusses a peculiar construction of the speaking persona who adopts various autobiographical tones. The second chapter consists of hermeneutical analyses of a few characteristic views of human body treated as a strange and unknowable element that usually opposes the speaking persona. The next chapter concentrates on the specific character of female body experience. The author emphasizes the innovative depiction of maternity and senility in Świrszczyńska's poetry using, among others, the category of empathy, the concept of body writing (*écriture féminine*) and the ideas of feminist criticism. The fourth part of the thesis, apart from analyzing the poet's irony and distance, includes an interpretation of an image of a laughing man who is hanging over the abyss as a heroic attitude towards death. The ending presents some remarks on the role of the absolute in Świrszczyńska's secular poetry. The thesis includes bibliography.

Anna ZARZYCKA, *Od „Szukania słowa” do „Obmyślenia świata”. Twórczość Wisławy Szymborskiej w latach 1945–1957.*

Celem rozprawy jest przedstawienie procesu kształtowania się wczesnej twórczości Wisławy Szymborskiej i zbadanie, w jakim stopniu na twórczość tę wpłynęły przemiany modelu polskiej kultury po drugiej wojnie światowej (w tym przede wszystkim ustalenie, jaką rolę w jej formowaniu odegrał socrealizm). Praca składa się z wprowadzenia zawierającego: stan badań, literacką biografię poetki, ustalenia chronologiczne oraz prezentację najistotniejszych problemów ówczesnego życia kulturalnego i dylematów młodego pokolenia z perspektywy Krakowa. Po wprowadzeniu następują trzy względnie proporcjonalne części, z których pierwsza obejmuje twórczość juvenilną Szymborskiej, druga dotyczy utworów socrealistycznych; trzecia natomiast poświęcona jest tomowi *Wolanie do Yeti* i rozliczeniu poetki z historią. Całość zamyka Bibliografia zawierająca pełny wykaz materiału bibliograficznego dotyczącego twórczości Wisławy Szymborskiej za lata 1945–1957, opracowany na podstawie różnych źródeł pomocniczych oraz prywatnych kwerend. W pracy znajduje się antologia wszystkich aktualnie dostępnych juveniliów poetki.

Zaprezentowany w rozprawie materiał literacki i faktograficzny pozwala rzucić nowe światło na wczesną twórczość Szymborskiej. Pokazuje, jak silnie była ona wpisana w kontekst historyczny. Koryguje przekonanie o pokoleniowej osobności Szymborskiej, ukazując ścisłą zależność między twórczością poetki i losem jej pokolenia. Odśladnia także genezę modernistycznej poetyki Szymborskiej i prowadzi do źródeł najbardziej charakterystycznych cech stylu poetki: ironii, sceptycyzmu oraz „naukowego światopoglądu”.

The dissertation is to present an evolution of Wisława Szymborska's early body of work, starting with her debut until the publication of her volume of poetry *Calling Out to Yeti*. Its goal is to examine a degree to which political and cultural transformation of life in Poland after World War II affected and/or formed Szymborska's literary achievement with particular regard to an influence socialist realism might have had on her early work. The following doctoral dissertation consists of an introduction followed by 3 descriptive parts.

The Introduction describes the current state of research on Wisława Szymborska's early work and literary biography of the poet. It enlists chronological facts and presents the most vital problems of the cultural life as well as the angst of the post war generation of Szymborska and her contemporaries. It focuses on the literary life of the city of Cracow. Part One deals with Szymborska's earliest writings, Part Two pertains to social realism and Part Three attempts

an analysis of the volume of poems entitled *Calling Out to Yeti* while focusing on ways the poet judges the historical reality of her youth.

The literary and factual material presented in the dissertation sheds light on Szymborska's early work. It depicts how strongly her early poems were influenced by the historical context. It corrects the wide spread understanding of Szymborska's generational separation, proving there is an undeniable connection between her writing and the historical fate of her contemporaries. The dissertation also shows how historical context created the basis for Szymborska's modern poesy and depicts how irony, skepticism and "scientific outlook", the poet's predominant characteristics of style, were born.

This study contains an anthology of Szymborska's early poems and a complete bibliography of her poems, publications and translation work in the 1945–1957 period.

Przemysław DAKOWICZ, *„Lecz Ty spomnisz, wnuku”... Recepcja Norwida w latach 1939–1956 – rzecz o ludziach, książkach i historii.*

Praca poświęcona jest recepcji dzieła Cypriana Norwida w latach 1939–1956. Podstawowym celem pracy jest możliwie pełne ukazanie zakresu oddziaływania dzieła Norwida na twórczość pokolenia wojennego (Baczyński, autorzy „SiN-u”), roli Norwidowego dziedzictwa w pierwszych latach po II wojnie światowej (m.in. poezja Mieczysława Jastruna i Juliana Przybosa) oraz wpływu polityki kulturalnej władz komunistycznych na proces recepcji literatury polskiego romantyzmu (na przykładzie losów dzieła autora *Vade-mecum*). Praca składa się ze wstępu, czterech zasadniczych części, zakończenia oraz bibliografii.

The dissertation is concerned with the influence exerted by the literary output of Cyprian Kamil Norwid between 1939 and 1956. The main aim of this work is to completely reveal – as far as it proves to be possible – wide range of influence that Norwid's writing had on poetry written by poets of the generation of the Second World War (Baczyński and poets connected with 'SiN'). The next issue that is going to be presented in the dissertation is the significance of heritage given by Norwid's output during the first years after War (the poetry of Mieczysław Jastrun and of Julian Przybós turns out to be particularly imprinted). The dissertation is also aimed to reveal notable effect of cultural politics of the Communist authorities on the process of reading literature of Polish Romanticism (by the example of fates of the literary output left by the author of *Vade mecum*). The work consists of an introduction, four main chapters with the conclusion and bibliography.

Piotr OLKUSZ, *Roger Planchon i jego program teatru narodowego.*

Dysertacja przedstawia analizę oraz ocenę estetyki i organizacji teatrów Rogera Planchona w Lyonie i Villeurbanne oraz historię francuskiego teatru w drugiej połowie dwudziestego wieku. Przedstawione zostały w niej sposoby poszukiwania nowej, szerokiej publiczności podejmowane przez reżysera oraz próby stworzenia nowego rodzaju teatru narodowego, związanego z tradycją teatru ludowego (od Romain Rollanda do Charlesa Dullina) oraz decentralizacji teatralnej. Praca składa się z trzech dużych rozdziałów poświęconych trzem teatrom Planchona (Théâtre de la Comédie, Théâtre de la Cité, Théâtre National Populaire). W każdym rozdziale omówiono ogólną problematykę życia teatralnego we Francji, zaprezentowano funkcjonowanie teatru Planchona oraz szczegółowo zanalizowano najważniejsze spektakle.

The dissertation is concerned with the analysis of aesthetics and organization of Roger Planchon's theaters and the history of French theatre during the second half of the 20th century. The main aim of this work is to present the effort of this director to get a new and wide audience and his attempts to create a new type of national theatre related to the tradition of People's Théâtre (from Romain Rolland to Charles Dullin) and theatre decentralization as well. The work consists of three main chapters devoted to three theatres of Roger Planchon (Théâtre de la Comédie, Théâtre de la Cité, Théâtre National Populaire). In each chapter main problems of French theatre life, Planchon's theatre activities and the most important performances are presented.

Gabriela PIOTROWICZ, *Portrety kobiece w powieściach historycznych Henryka Sienkiewicza.*

Głównym celem autorki niniejszej rozprawy było wyodrębnienie postaci bohaterek ze środowiska powieści historycznych Sienkiewicza, wskazanie historyczno-literacko-kulturowych inspiracji dla poszczególnych kreacji, próba zbadania granic typowości i indywidualności bohaterek w powieściach historycznych, docenienie konstrukcji postaci kobiecych, równoważące opinie o mistrzostwie bohaterów męskich oraz stworzenie typologii bohaterek występujących w powieściach historycznych.

Zasadniczy zręb pracy poświęcono analizie portretów kobiecych w powieściach historycznych Sienkiewicza. Wyodrębniono pierwszoplanowe i epizodyczne postacie niewieście, wskazano ich historyczne i literackie inspiracje, wyróżniono cechy typowe i indywidualne postaci. Podjęto próbę przełamania konwencjonalnych opinii dotyczących wybranych sylwetek kobiecych, podkreślono realistyczne rysy w ich konstrukcji, realizującej sienkiewiczowski postulat „wpisania w epokę” oraz doceniono artystyczną konstrukcję bohaterek. Pracę kończy syntetyczna typologia postaci niewieścich, porządkująca przebogata społeczność kobiecą powieści historycznych.

The principal objectives of the thesis included an attempt to distinguish the heroines in the environment of the historical novels written by H. Sienkiewicz, to present historical, literary and cultural inspirations for particular characters, to examine the limits of typicality and individuality of female protagonists, to appreciate female characters as a counterbalance to the opinions on the mastery of portraits of male protagonists and to create the typology of heroines appearing in the historical novels.

The essential part of the thesis was dedicated to the analysis of female portraits in the historical novels such as *The Trilogy* [Trylogia], *Quo Vadis?*, *The Teutonic Knights* [Krzyżacy], *On the Field of Glory* [Na polu chwały], *The Legions* [Legiony]. The thesis distinguished the main and episodic women characters, it showed their historical and literary inspirations and described typical and individual features of the characters. In an attempt to break through conventional opinions on some women characters, realistic traits in their structure were underlined according to the postulate followed by Sienkiewicz “to immerse the heroes deep into the epoch” and the artistic structure of the women protagonists was appreciated. The thesis ends with the synthetic typology of women characters which arranges an extremely broad range of the female community depicted in the historical novels.

Agnieszka PRZEKORA, *Adam Naruszewicz jako poeta polityczny.*

Praca poświęcona jest Adamowi Naruszewiczowi jako poecie politycznemu. Podstawowym zamierzeniem autorki było szerokie przedstawienie tego aspektu twórczości poetyckiej Naruszewicza, który wiązał się ściśle z polityką Stanisława Augusta Poniatowskiego i jego planami naprawy Rzeczypospolitej szlacheckiej. Analizie poddana została więc bogata i różnorodna

gatunkowo twórczość Naruszewicza, w której jawi się jako człowiek powiązany z życiem politycznym doby stanisławowskiej, a przede wszystkim jako orędownik polityki prowadzonej przez ostatniego polskiego władcę. Praca składa się ze wstępu, czterech zasadniczych rozdziałów, zakończenia, bibliografii podmiotowej i przedmiotowej oraz spisu ilustracji.

The dissertation is concerned with analysis of the poetry of Adam Naruszewicz. The main aim of this work is to show politics in literary output of the court poet of the last king of Poland. The work consists of an introduction, four main chapters with conclusions, bibliography and list of illustration.

Ewa ROGALEWSKA, *Doświadczenie zagłady w getcie białostockim – świadectwa literatury i życia.*

Praca poświęcona jest analizie doświadczenia zagłady w literaturze dokumentu osobistego dotyczącego getta białostockiego. Celem pracy było zbadanie i porównanie zależności doświadczenia zagłady (w aspekcie historycznym, narodowym, indywidualnym) w oparciu o kategorie pamięci, czasu i przestrzeni. Do badań zastosowano metodę interpretacji hermeneutycznej, korzystając z instrumentów badawczych różnych dziedzin nauk humanistycznych (historia, literaturoznawstwo, psychologia, prawo). Praca składa się z pięciu rozdziałów. W pierwszym omówiono stan badań, metodologię oraz zespoły źródeł (archiwalnych i literackich), a także dokonano ich typologii. Kolejne rozdziały pracy przedstawiają zagładę w trójdzielnej optyce: ofiar, świadków i sprawców, przy szczególnym podkreśleniu różnorodności autobiograficznych strategii. Rekapitulacja umieszczona w zakończeniu podsumowuje rozważania, wskazując, że doświadczenie zagłady jest dominantą życia autorów tekstów analizowanych w pracy.

The dissertation analyzes the Holocaust Experience portrayed in literature of personal documentary concerning the Białystok ghetto. The objective of the analysis was to study and compare the relations of the Holocaust Experience (in the historical, national and individual aspect) on the basis of categories of memory, time and space. The research was based on the method of hermeneutical interpretation. A variety of tools from humanistic sciences such as history, literary theory, psychology and law was used as well. The dissertation consists of five chapters. The first one discusses the studies, methodology and archival and literary sources as well as their typology. The following chapters present the Holocaust from three perspectives: of victims, witnesses and doers; in particular they focus on a variety of autobiographical strategies. Recapitulation expressed in the epilogue is a summary of reflections and it points to the fact that the Holocaust Experience has become a life dominant in the authors' texts analyzed in the dissertation.

Katarzyna RAKOWSKA, *Miłość i erotyzm w twórczości Stanisława Przybyszewskiego.*

Praca jest próbą zsyntetyzowania i poszerzenia wiedzy o problematyce miłosno-erotycznej w twórczości Stanisława Przybyszewskiego. Poświęcona została m.in. analizie związku miłości i seksualności ze sferą duchową, mentalną i uczuciową wykreowanych przez pisarza bohaterów, odnalezieniu paradygmatu męskości i kobiecości w zakresie relacji miłosnych i seksualnych, omówieniu relacji Erosa z Tanatosem i fatalizmem, scharakteryzowaniu ideału Androgyne, którego największym entuzjastą był na gruncie młodopolskim właśnie Przybyszewski, a także obrazowaniu i symbolice jako elementom wyobraźni erotycznej. Dysertacja składa się ze wstępu, trzech zasadniczych części z podrozdziałami, zakończenia oraz bibliografii.

The major intent of the dissertation is to synthesize and to widen knowledge about love and eroticism at Stanisław Przybyszewski's output. The study is divided into three parts. The first one refers to literary, philosophical and cultural context and to essential ideas about love and affection. The second one is devoted to relation between sexual and spiritual side of Przybyszewski's characters. The last chapter presents sexual symbols used by the writer. The main aim of this work is to show that theory of lust and androgynism constitutes the central issue of Przybyszewski's metaphysics. The writer treated a problem of love and sexual unity as fundamental existential experience.

Izabella ADAMCZEWSKA, *Ewolucja powieści środowiskowej w najnowszej literaturze polskiej.*

Tematem pracy jest współczesna polska powieść, której autorzy urodzili się w późnych latach 70. i wczesnych 80. ubiegłego wieku. To pierwsze pokolenie pisarzy dorastające w postkomunistycznej Polsce. Ich strategię określić można jako „mały realizm kapitalistyczny”. Konstruując mikrohistorie, młodzi autorzy zwracają się ku powieści środowiskowej, co zadecydowało o poszerzeniu tematu pracy o zagadnienie ewolucji tej odmiany gatunkowej. Genologiczny kontekst okazał się interesujący również z tego względu, że nastąpiła wyraźna zmiana paradygmatu. Powieść środowiskowa wykształciła się przecież w epoce przemysłowej, u progu nowoczesności, jej najnowsza realizacja zanurzona jest zaś w świecie postindustrialnym, a zatem – ponowoczesnym. Dysertacja sytuuje się na styku badań teoretycznoliterackich, historycznoliterackich oraz socjologicznych. Najważniejszym aspektem badań teoretycznoliterackich jest redefinicja powieści środowiskowej. Najnowsze powieści środowiskowe (m.in. Doroty Masłowskiej, Michała Witkowskiego, Agnieszki Drotkiewicz, Michała Olszewskiego, Jakuba Żulczyka i Sławomira Słuty) omówione zostały m.in. pod kątem ról narracyjnych, konceptualizacji przestrzeni i tematyki pracy. Rozprawa składa się ze wstępu, sześciu rozdziałów, zakończenia, bibliografii oraz indeksu.

The dissertation focuses on the contemporary Polish novel written by the authors born in the late 70's and early 80's of the 20th century. This is the first generation of writers growing up in postcommunist Poland. Their literary strategy can be entitled as "little capitalist realism". Writing microhistories, young authors turn to the novel of community. This is why the aim of the work is also to present the evolution of this genre. Genological context is also interesting because of change of paradigm. The novel of community was invented in the industrial age while its modern realization is set in the postindustrial and postmodern age. The dissertation is interdisciplinary. Theoretical research is connected with research in the fields of history of literature and sociology. The most important aspect of the theoretical research is redefinition of the novel of community. The study contains an analysis of literary works by Dorota Masłowska, Michał Witkowski, Mirosław Nahacz, Agnieszka Drotkiewicz, Michał Olszewski, Jakub Żulczyk, Sławomir Słuta, and many more. Narrative roles, conceptualization of space and the topic of work have been analysed in the thesis.

The work consists of an introduction, six main chapters, summary, bibliography and index.

Leszek KARCZEWSKI, *Podmiot w dramacie. Ku pragmatycznej teorii podmiotowości tekstu dramatycznego.*

Rozprawa jest poświęcona teorii tekstu dramatycznego. Podstawowym celem autora jest rozpoznanie w ponowoczesnej, negatywnej epifanii podmiotu dramatu jako tekstowego projektu doświadczenia kompetencji językowo-kulturowej i światopoglądowej Innego, doświadczenia

zarazem estetycznego, jak i etycznego. Praca składa się z dwóch części: rekonstrukcji paradygmatu pragmatyczno-performatywnego oraz jego aplikacji do analizy tekstu dramatycznego.

The dissertation is concerned with the theory of the dramatic text. The main aim of this work is to recognize the subjectivity of the drama text in the act of postmodern, negative epiphany as the text project of experience of linguistic, cultural competence and worldview of the Other, at the same time aesthetic experience, as well as ethical one. The work consists of two parts: the reconstruction of the pragmatic-performative paradigm and its application for analysis of the dramatic text.